

Exam. Code: 0004
Sub. Code: 0334

1057
B.A./B.Sc.(General)-4th Semester
Political Science
Paper: Indian Politics
(In all mediums)

Time allowed: 3 Hours

Max. Marks: 90

NOTE: Attempt five questions in all, including Question No. 1 which is compulsory and selecting one question from each Unit.

-.*-*-.

- I. Do any nine of the following in about 10-15 words each: -
- Give names of four National Political Parties.
 - What is the social base of CPI?
 - Give two differences between political parties and pressure groups.
 - Who is the President of BSP? What is its electoral symbol?
 - Name the Chief Election Commission.
 - Give names of two student pressure groups.
 - What is Regionalism?
 - Mention four defects of Indian electoral system.
 - How has religion influenced politics in India?
 - What is Hung Parliament?
 - What does NDA stand for?
 - Mention four emerging trends in Indian politics.
 - Why is India opposed to military alliances?
 - Why did India adopt NAM?
 - What were benefits of policy of NAM for India? (9×2)

UNIT – I

- II. Evaluate the changing nature of the party system of India. (18)
- III. Discuss the ideology and policy and programmes of BJP. (18)

UNIT – II

- IV. Discuss the nature and functions of pressure groups in India. (18)
- V. What is voting behaviour? Discuss the factors that influence it. (18)

UNIT – III

- VI. What has been effect of caste on Indian Politics? (18)
- VII. Discuss causes and consequences of regionalism in India. (18)

UNIT – IV

- VIII. Discuss the basic principles of India's foreign policy. (18)
- IX. Is Non-align movement relevant today? Give reasons. (18)

-.*-*-.

(Hindi/Punjabi versions enclosed)

P.T.O.

(हिन्दी अनुवाद)

नोट: कुल पाँच प्रश्न करो। प्रत्येक भाग से एक-एक प्रश्न करें। प्रश्न संख्या १ अनिवार्य है।

- *_*_* -

प्रश्न १: निम्नलिखित में से प्रत्येक का उत्तर १०-१५ शब्दों में लिखें।

१. चार राष्ट्रीय राजनीतिक दलों के नाम बताएं।
२. सी.पी.आई. का सामाजिक आधार क्या है?
३. राजनीतिक दल और दबाव समूह में दो अंतर बताएं।
४. ब.स.पा. के अध्यक्ष कौन है? उसका चुनाव चिन्ह क्या है?
५. मुख्य चुनाव आयुक्त का नाम बताएं।
६. दो विद्यार्थी दबाव समूहों के नाम बताएं।
७. क्षेत्रवाद का क्या अर्थ है?
८. भारतीय चुनाव प्रणाली के चार दोष बताएं।
९. भारत में धर्म राजनीति को कैसे प्रभावित करता है?
१०. लटकती संसद से क्या अभिप्राय है?
११. एन.डी.ए. संक्षेप का विस्तृत अर्थ क्या है?
१२. भारतीय राजनीति की कोई चार उभरती प्रवृत्तियों का वर्णन करें।
१३. भारत सैनिक गठबंधन के विरुद्ध क्यों है?
१४. भारत ने गुटनिरपेक्षता की नीति क्यों अपनाई?
१५. भारत के लिए गुटनिरपेक्षता के क्या लाभ हैं?

(9×2)

भाग-१

प्रश्न २: भारत में दल प्रणाली के बदलते स्वरूप का मूल्यांकन करें।

(18)

प्रश्न ३: भा.ज.पा. की विचारधारा, नीतियाँ और कार्यक्रम बताएं।

(18)

भाग-२

प्रश्न ४: भारत में दबाव समूहों की विशेषताओं और कार्य का वर्णन करें।

(18)

प्रश्न ५: मतदान व्यवहार का क्या अर्थ है? इसे प्रभावित करने वाले तत्त्वों का वर्णन करें।

(18)

भाग-३

प्रश्न ६: भारतीय राजनीति पर जाति का क्या प्रभाव है।

(18)

प्रश्न ७: भारत में क्षेत्रवाद के कारण और प्रभाव बताएं।

(18)

भाग-४

प्रश्न ८: भारतीय विदेश नीति के मूल सिद्धान्तों का वर्णन करें।

(18)

प्रश्न ९: क्या गुटनिरपेक्ष आंदोलन आज के संदर्भ में प्रासंगिक है? क्यों?

(18)

- *_*_* -

ਨੋਟ : ਕੋਈ 5 ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦਿਉ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ 1 ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਹਰ ਇੱਕ ਯੂਨਿਟ ਤੋਂ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ।

- I. ਕੋਈ ਵੀ 9 ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ 10-15 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਦਿਉ।
- a) 4 ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਦਲਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਦਸੋ।
 - b) CPI ਦਾ ਸਮਾਜਿਕ ਆਧਾਰ ਕੀ ਹੈ।
 - c) ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਦਲ ਅਤੇ ਦਬਾਵ ਸਮੂਹਾਂ ਵਿਚ 2 ਅੰਤਰ ਦਸੋ।
 - d) BSP ਦੇ ਅਧਿਅਕਸ਼ ਕੌਣ ਹਨ? ਇਸਦਾ ਚੋਣ ਚਿੰਨ ਕੀ ਹੈ?
 - e) ਮੁਖ ਚੋਣ ਆਯੁਕਤ ਦਾ ਨਾਂ ਦਸੋ।
 - f) 2 ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦਬਾਵ ਸਮੂਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਦਸੋ।
 - g) ਖੇਤਰਵਾਦ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ?
 - h) ਭਾਰਤੀ ਚੋਣ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ 4 ਦੋਸ਼ ਦਸੋ।
 - i) ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਧਰਮ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੂੰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ?
 - j) ਲਟਕਦੀ ਸੰਸਦ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ?
 - k) NDA ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਕਰੋ।
 - l) ਭਾਰਤੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦਿਆਂ 4 ਉਭਰਦੀਆਂ ਪ੍ਰਵਿਤੀਆਂ ਦਸੋ।
 - m) ਭਾਰਤ ਸੈਨਿਕ ਗਠਬੰਧਨ ਦੇ ਕਿਉਂ ਵਿਰੁਧ ਹੈ?
 - n) ਭਾਰਤ ਨੇ ਗੁਟਨਿਰਪੇਖਤਾ ਦੀ ਨੀਤੀ ਕਿਉਂ ਅਪਣਾਈ?
 - o) ਭਾਰਤ ਲਈ ਗੁਟਨਿਰਪੇਖਤਾ ਦੀ ਨੀਤੀ ਦੇ ਕੀ ਲਾਭ ਸਨ? 9x2

UNIT-I

- II. ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਦਲ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਬਦਲਦੇ ਸਵਰੂਪ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਨ ਕਰੋ।
- III. ਭਾ.ਜ.ਪਾ. ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ, ਨੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਕਾਰਜਕਰਮ ਬਾਰੇ ਦਸੋ। 18

UNIT-II

- IV. ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਦਬਾਵ ਸਮੂਹਾਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਜਾਂ ਬਾਰੇ ਦਸੋ।
- V. ਮਤਦਾਨ ਵਿਹਾਰ ਕੀ ਹੈ? ਇਸਨੂੰ ਕਿਹੜੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ? 18

UNIT-III

- VI. ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਜਾਤੀ ਦਾ ਰਾਜਨੀਤੀ ਤੇ ਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ?
- VII. ਖੇਤਰਵਾਦ ਦੇ ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਿਉ। 18

UNIT-IV

- VIII. ਭਾਰਤੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਨੀਤੀ ਦੇ ਮੁਲ ਸਿਧਾਂਤ ਦਸੋ।
- IX. ਕੀ ਅੱਜ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਗੁਟਨਿਰਪੇਖਤਾ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਹੈ? ਕਿਉਂ? 18